

significare videtur hoc loco Propheta. Præterea decalogus, quo lex Domini potissima continetur, hoc ipso valde mirabilis est, quod tam claris et apertis sententiis conscriptus sit, cum tamen in summa brevitate complectatur omnia principia justitiæ, ad quæ reducuntur omnes leges, quæ factæ sunt et quæ fient. Omnes enim aliæ leges, quæ sunt innumerabiles, et maxima volumina repleverunt, et deinceps replebunt, omnes, inquam, vel sunt conclusiones, vel determinationes legum decalogi. Itaque sicut parva semina mirabilia sunt, quia virtute continent magnas arbores: sic decalogus mirabilis est, quia virtute continet omnes leges totius mundi.

Vers. 2. 2. DECLARATIO SERMONUM SUORUM ILLUMINAT, ET INTELLECTUM DAT PARVULIS.

Quia dixerat mirabilia esse mandata divina, nunc addit, quod si declararentur vel ab ipso Deo per infusionem luminis divini, vel ab aliquo perito doctore, mirifice mentem illustrant. Declaratur autem lex, tum quando aperiuntur mysteria figurarum, quæ in lege ceremoniali continentur; tum quando deducuntur conclusiones ex lege morali; tum denique quando decreta legis judicialis ad facta particularia applicantur. Ex hebreo veritè S. Hieronymus, *ostium sermonum tuorum*: sed vox פתח non solum ostium, sed etiam *apertionem*, ac per hoc *declarationem* significat. Quod sequitur: «Et intellectum dat parvulis,» significat legis declarationem parvulis esse necessariam, id est, simplicibus et ignorantibus. Fortasse etiam, ut S. Augustinus monet, per parvulos intelligere debemus humiles; isti enim facilius res divinas addiscunt, juxta illud *Matth. xi*: «Confiteor tibi, Pater, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis,» iis videlicet, qui non sunt in oculis suis sapientes, nec prudentes.

Vers. 3. 3. OS MEUM APERUI, ET ATTRAXI SPIRITUM, QUIA MANDATA TUA DESIDERABAM.

Et ego, ut unus ex parvulis, os meum interius aperui orando et petendo, «et attraxi spiritum» bonum, spiritum scientiæ et pietatis, quo mandata intelligere et implere possem. Nam ipsa mandata tua intelligere et implere desiderabam. Sumpta est metaphorâ a respiratione corporali: cum enim gravamur aliquo magno labore, ac pene suffocamur, tum aperientes os et anhelantes, respiramus et melius habemus.

Vers. 4. 4. ASPICE IN ME, ET MISERERE MEI SECUNDUM JUDICIUM DILIGENTIUM NOMEN TUUM.

Aperiendo autem os ad orandum ita dixi: «Aspice in me, et miserere mei,» id est, aspice in me oculis pietatis, et miserere mei laborantis sub onere præceptorum tuorum, quæ meis viribus implere non possum; «miserere, inquam, mei secundum judicium diligentium nomen tuum,»

id est, juxta consuetudinem qua uteris erga amicos tuos, qui te in veritate diligunt: vox enim hebraica מִשְׁפָּטִים significat *judicium, vorem, consuetudinem, modum, habitum*, et alia. Sed quia Septuaginta Interpretes verterunt κρισις, et noster Interpres *judicium*, in eundem sensum exponere debemus hoc modo: «Miserere mei secundum judicium,» quo uteris in judicandis amicis tuis, qui te diligunt.

5. GRESSUS MEOS DIRIGE SECUNDUM ELOQUIUM TUUM, ET NON DOMINETUR MEI OMNIS INJUSTITIA.

In hoc misereberis mei «secundum judicium diligentium nomen tuum,» si direxeris gressus meos «secundum eloquium tuum,» id est, si per gratiam tuam feceris, ut ego rectam viam ingrediar ambulans secundum directionem legis tue; et sic non dominetur mei omnis injustitia,» id est, nullam injustitiam committam, quæ me captivum teneat; nam, ut Dominus dicit *Joan. viii*: «Qui facit peccatum servus est peccati.»

6. REDIME ME A CALUMNIIS HOMINUM, UT CUSTODIAM MANDATA TUA.

Gressus meos dirige tunc potissimum, cum periculum est ne perturbatus calumniis declinam a recta via; «calumnia enim perturbat sapientem, et perdit robur cordis illius,» ut dicit *Ecclesiastes cap. vii*. «Redime me a calumniis hominum,» id est, libera me a calumniis hominum, ut animo tranquillo custodiam mandata tua. Non est facienda vis in verbo *redime*; nam apud Hebræos passim accipitur pro *libera*.

7. FACIEM TUAM ILLUMINA SUPER SERVUM TUUM, ET DOCE ME JUSTIFICATIONES TUAS.

Quod supra dixerat, «aspice in me,» idem aliis verbis repetit, dicens: «Faciem tuam illumina super servum tuum.» Sicut enim sol cum interpositione nubium obscuratur, privat nos calore et lumine: ita Deus cum nos gratia sua non adjuvat, videtur abscondere faciem suam, vel tenebris cooperire, et contra, cum nos gratiæ suæ lumine collustrat, videtur nubium obstaculo dissipare, et nobis serenam faciem ostendere. Ait igitur: «Faciem tuam illumina super servum tuum,» id est, sereno me vultu respice, et lumine ad me transfuso, doce me justificationes tuas, id est, legem tuam intelligere et servare.

8. EXITUS AQUARUM DEDUXERUNT OCVLI MEI, QUIA NON CUSTODIERUNT LEGEM TUAM.

Quam vehementer David Dei legem dilexerit, ostendit hactenus tot precibus toties repetitis pro gratia servandæ legis: nunc demonstrat ex magno dolore, quem concepit ex prævaricatione; non enim dicit se unam vel alteram lacrymarum fuisse, sed rivus aquarum, id est, lacrymarum, ex oculis, quasi ex fontibus, produxisse, «quia non custodierant legem Domini.» Tametsi enim

Instru-
menta
peccati,
nunc con-
fiteor
legem,
quæ ma-
nas.

peccatum, id est, transgressio legis, procedat a voluntate, sive a corde: tamen instrumenta peccati nunc sunt oculi, nunc lingua, nunc manus. Peccati autem gravissimi, quod David aliquando commisit, et pro quo «lavabat per singulas noctes lectum suum,» instrumenta fuerunt oculi. Vidit enim nimis curiose mulierem nudam, dum se lavaret; inde exarsit in concupiscentiam, inde processit ad adulterium et homicidium. Theodoretus et Euthymius, quos aliqui recentiores sequuntur, dicunt Davidem flevisse peccata aliorum, et sic exponunt illud: «Quia non custodierunt legem tuam.» Sed SS. Patres nostri Hilarius, Ambrosius, Hieronymus et Augustinus constanter affirmant Davidem loqui de peccato suo, non de alieno.

Vers. 1. 1. TADE. 1. JUSTUS ES, DOMINE, ET RECTUM JUDICIUM TUUM.

In hoc octonario laudatur lex Domini a summa rectitudine et justitia: ac primum demonstrat David esse justissimam legem, quoniam auctorem habet justissimum, in quem injustitia cadere non potest. Ait igitur: «Justus es, Domine,» id est justus, per antonomasiam, et solus justus ea justitia, cum qua admiseri injustitia nequeat, juxta illud *Joan. i*: «Deus lux est, et in eo tenebræ non sunt ulla.» «Et rectum judicium tuum,» id est, et consequenter rectum ac justum est judicium, decretum, mandatum tuum. Nam in hoc Psalmo per *judicium* fere semper ipsa lex intelligitur. Quanquam etiam illud verum est, judicium Dei, quod distribuit penas et præmia, semper esse justum, licet interdum non appareat ejus justitia.

Vers. 2. 2. MANDASTI JUSTITIAM TESTIMONIA TUA, ET VERITATEM TUAM NIMIS.

Ostendit legem Dei non solum esse justam, quia procedit a Deo justo, sed etiam quia continet ipsam justitiam. «Mandasti, inquit, justitiam testimonia tua,» id est, præcepisti nobis testimonia tua, quæ sunt ipsa justitia; «et veritatem tuam nimis,» id est, et sunt ipsa veritas omnino. S. Thomas II, *Quest. Cj. art. 8*, ex hoc principio colligit legem decalogi esse omnino indispensabilem, quia continet ipsam ordinem justitiæ: quomodo si quis juberet ut nullus peccet, vel ut nemo sit iniquus, lex esset omnino indispensabilis, quia non potest dari casus, in quo liceat peccare, vel iniquum esse.

Vers. 3. 3. TABESCERE ME FECIT ZELUS MEUS, QUIA OBLITI SUNT VERBA TUA INIMICI MEI.

Propter hanc tantam aequitatem legis tuæ, dolore afflictebar, ita ut etiam tabescerem et languerem pro zelo, cum viderem homines, etiam inimicos meos, oblivisci verborum tuorum, id est, tam utilium præceptorum tuorum. In græco legitur, *zelus tuus*, et sic legunt Hilarius, Ambro-

sius, Hieronymus, Augustinus et Theodoretus in *Commentario Psalmonum*. Sed nostra lectio conformis est hebraico textui, nec desunt antiqui codices, qui nostræ lectioni faveant. Sanctus enim Augustinus testatur alios codices habere, *zelus meus*; alios, *zelus domus tuæ*; sensus autem semper est idem, ut notum est.

4. IGNITUM ELOQUIUM TUUM VEHEMENTER, ET SERVUS TUUS DILEXIT ILLUD.

Hæc docet Propheta legem Dei esse justissimam et purissimam, ex similitudine ad aurum igne probatam. Dicitur enim eloquium Dei *ignitum vehementer*, quia similis est lex Dei auro in fornace ignis constituto, ubi non leditur, quia purum est ab omni sorde. Nam in textu hebraico habetur זרורה, quod significat *probatum et examinatum igne*. Neque dici potest Septuaginta Interpretes non legisse *isorrhya*, sed זרורה, quod proprie *ignitum* significat: nam in hoc octonario singuli versus incipiunt pro litteram *tsade*, et hoc vocabulum est initium versiculi. Itaque certum est hoc loco pro *ignitum* intelligi *probatum, et examinatum igne*, ac per hoc significari legem Domini esse purissimam ab omni injustitia, ut est aurum igne examinatum. Simile habetur in *Psal. xi*: «Eloquia Domini casta, argentum igne examinatum.» Unde etiam sequitur ut eadem lex summo amore diligenda sit; et merito David adjungit: «Et servus tuus dilexit illud.» Neque tamen est falsum, sed verissimum, legem Domini esse etiam igneam, ut dicitur *Deuter. xxxii*: «In dextera ejus ignea lex,» tum quia instar ignis illuminat et purificat; tum quia finis ejus est charitas, quæ est ignis divinus.

5. ADOLESCENTULUS SUM EGO, ET CONTEMPTUS: JUSTIFICATIONES TUAS NON SUM OBLITUS.

Hoc refert David ad comparisonem fratrum suorum, quasi dicat: Ego sum minimus inter fratres meos (hoc enim proprie significat vox hebraea צעיר), et contemptus a patre et fratribus; et tamen exaltatus ad regnum, et a Deo præ omnibus honoratus, quia «justificationes tuas non sum oblitus.» Vide lib. I *Reg. xvi*. S. Ambrosius et S. Augustinus exponunt mystice de populo christiano, qui est frater junior respectu fratris senioris populi judæici, et ab illo contemptus, sed a Deo magis dilectus, quia «justificationes Domini non est oblitus,» quas populus Judæicus oblitus est.

6. JUSTITIA TUA JUSTITIA IN ÆTERNUM, EX LEX TUA VERITAS.

Hæc est repetitio et declaratio secundi versiculi. Justitia enim Domini, id est, justissima lex Domini est justitia æterna, quia immutabilis et indispensabilis; et simul est veritas, quia nihil falsi continet: promissiones enim ejus et comminationes omnino impleri debent.

l. v. deca-
logi ta-
d. p. sa-
bilis.

Mystice,
populus
christi-
anus fre-
quenter ju-
nior: ju-
dæicus
populus
frater
senior.

Vers. 7. 7. TRIBULATIO ET ANGSTIA INVENERUNT ME, MANDATA TUA MEDITATIO MEA EST.

Ex hac veritate fit ut in omni tribulatione consoletur me legis tuæ assidua meditatio. « Tribulatio et angustia invenerunt me, » id est, quotiescumque tribulatio et angustia invenerunt me, « mandata tua meditatio mea est; » id est, id remedium accipio, ut mediter, et oblecter in mandatis tuis considerandis.

Vers. 8. 8. ÆQUITAS TESTIMONIA TUA IN ÆTERNUM, INTELECTUM DA MIHI, ET VIVAM.

Idem aliis verbis dicit, quod in secundo et sexto versiculo : nam per *æquitatem* hoc loco *justitia* accipienda est, ut ex textu hebraico constat. « Æquitas testimonia tua in æternum, » id est, præcepta tua sunt æterna justitia, quia semper justissima sunt : ideo peto ut des mihi intelligentiam præceptorum tuorum, ut ea custodiendo vivam, quæ si non custodirem, continuo morerer.

Vers. 1. 8. Coph. 1. CLAMAVI IN TOTO CORDE ME; EXAUDI ME, DOMINE, JUSTIFICATIONES TUAS REQUIRAM.

In hoc octonario Propheta desiderium suum erga divinam legem ardenti oratione demonstrat : ac in primo quidem, et secundo versiculo exprimit vehementiam desiderii per clamorem; in tertio et quarto, per horam intempestivam. « Clamavi, inquit, in toto corde meo, » id est, toto affectu totisque viribus clamavi; ideo « exaudi me, Domine. » Sicut enim vocem corporalem submissam non facile exaudimus, clamorem autem non possumus non exaudire : ita Deus orationem frigidam et remissam, quasi non audierit, non admittit : ardentem autem, et magno desiderio emissam, quasi non possit non audire, facile admittit. « Justificationes tuas requiram, » id est, exaudi me, ut « justificationes tuas, » id est, præcepta tua, diligenter requiram : vel « exaudi me, » et ego gratia tua adjutus præcepta tua requiram, quod in idem recidit.

Vers. 2. 2. CLAMAVI AD TE, SALVUM ME FAC, UT CUSTODIAM MANDATA TUA.

Potest hoc intelligi de salute in spe, quæ habetur per gratiam in hoc sæculo, et de salute in re, quæ habetur per gloriam in futuro sæculo. « Clamavi ad te, » id est, magno desiderio oravi; « salvum me fac, » per gratiam, quæ est salus inchoata, « ut custodiam mandata tua, » quantum in hoc sæculo fragilitas humana permittit; et rursum « salvum me fac, » in æterna vita, « ut custodiam mandata tua, » sine ullo timore prævaricandi.

Vers. 3. 3. PREVENI IN MATURITATE, ET CLAMAVI: QUIA IN VERBA TUA SUPERSPERAVI.

Hunc locum corruptum esse aliqui putant, quia S. Augustinus legit, *preveni in imaturitate*. Sed

credendum est potius corruptum fuisse codicem quem habuit S. Augustinus; nam S. Hilarius, S. Ambrosius, S. Hieronymus in *Commentario*, et alii legunt, ut nos habemus, in *maturitate*. Sciendum est autem verbum *maturare* esse ambiguum, et aliquando significare *perficere*, ut cum dicimus, *maturare fructus*; aliquando, *accelerare et festinare*, qua notione dixit Poeta : « Maturate fugam, » lib. 1 *Eneid.*; et *mature venisti* tam significat, *tempore opportuno venisti*, quam *satis cito venisti*. Hoc igitur loco *maturitas* non est opportunitas temporis, sed acceleratio et anticipatio horæ, quod proprie expressit grecus codex, *iv ðwçig*, id est, *in non hora*, sive ante horam, tempore intempestivo et immaturo, et sensus est : « Preveni in maturitate, » id est, preveni tempus surgendi, et in acceleratione et festinatione, antequam dies illuoceret, cum adhuc tempus dormiendi esset, ego præ desiderio anticipavi vigilas, et in oratione mea clamavi, quia valde speravi in verba promissionum tuarum.

4. PREVENERUNT OCULI MEI AD TE DILUCULO : VERS. 4. UT MEDITARER ELOQUIA TUA.

Idem repetit aliis verbis. « Prevenierunt, inquit, oculi mei » tempus vigilandi, et « diluculo, » id est, valde mane, ante ortum solis ad te respicere cœperunt, ut gratia tua adjuvante meditarer eloquia tua.

5. VOCEM MEAM AUDI SECUNDUM MISERICORDIAM TUAM, DOMINE; ET SECUNDUM JUDICIUM TUUM VIVIFICA ME.

Pergit in oratione quam diluculo, remotis curis temporalibus, in magno silentio rerum omnium, attentissimo animo faciebat. « Vocem meam, inquit, audi, » non secundum merita mea, sed « secundum *solitam* misericordiam tuam, et secundum *solitam* misericordiam tuam, » quo reddis quod promisiisti : « vivifica me, » conservans et augens vitam spirituales quam dedisti, et in futuro sæculo perficiens et consummans, ut amplius mori non possim.

6. APPROPINQUAVERUNT PERSEQUENTES ME INIQUITATI; A LEGE AUTEM TUA LONGE FACTI SUNT.

Non sine causa peto vivificari, quoniam non desunt persecutores qui tentationibus assiduis mortificare me satagunt, qui persecutores, sive homines, sive demones, « appropinquaverunt iniquitati, et a lege tua longe facti sunt, » id est, iniquitatem diligunt, illi adhaerent, illam persuadere aliis coantur; sicut e contrario legem tuam oderunt, illam fugiunt, illam omnibus jviam reddere student. S. Augustinus, S. Ambrosius et S. Hieronymus in *Commentario* legunt, *appropinquaverunt persequentes mihi inique* sive *iniquitate*, id est, cum iniquitate : ita ut appropinquatio sit ad hominem, ut ei noceant, non ad iniquitatem, ut illi conjungantur. Et quidem vox

græca ambigua est, et tam *iniquitate* quam *iniquitati* reddi potest. Vox hebraica, ut nunc se habet, favet lectioni S. Augustini; nam ad verbum sic reddi potest, *appropinquaverunt persecutores iniquitatis*, id est, persecutores iniquissimi appropinquaverunt, supple, *ad me*. Tamen omnino credibile est verba hebraica non esse legenda, *וּמִי רָדְפָי זִמְמָה* *rodephi zimma*, id est, *persecutores mei iniquitati*, que lectio est nostræ editionis Vulgatæ, et habetur apud S. Hilarium; et cum lectione græca bene coheret, et optime respondet verbis sequentibus : « A lege autem tua longe facti sunt, » ubi Propheta opponit iniquitatem legi, et dicit persecutores suos appropinquasse iniquitati, et recessisse a lege : tamen uterque sensus bonus est.

Vers. 7. 7. PROPE ES TU, DOMINE : ET OMNES VIE TUE VERITAS.

Quamvis persecutores mei « a lege tua longe facti sint, » tamen a te longe fieri non potuerunt : quia tu « prope es » illis per justitiam, « et omnes vie tue veritas, » id est, omnes leges, omnia judicia tua justissima sunt. Itaque manum tuam punientem ipsorum scelera fugere non potuerunt. Mihi quoque « prope es » tu, Domine, per auxilium, et quia « omnes vie tue veritas, » non patieris ut mihi noceant persecutores : nam etsi forte dabis illi potestatem in corpus meum, non dabis in animam meam, et tandem omnis persecutio in coronam gloriæ convertetur.

Vers. 8. 8. INITIO COGNOVI DE TESTIMONIIS TUIS, QUIA IN ÆTERNUM FUNDASTI EA.

Quod autem « omnes vie tue sint veritas, » imo etiam æterna veritas : « Initio cognovi de testimoniis tuis, » id est, jam inde a primo tempore, quo primum cepi intendere in mandata tua, cognovi ex ipsis, dum ea attente considerarem, « quia in æternum fundasti ea, » id est, quod sint æternæ veritatis, et plane immutabilia et indispensabilia. Nam jam supra dictum est, ea esse immutabilia, quia continent ordinem justitiæ, et ipsam legislatoris intentionem.

Vers. 1. 1. Vide humilitatem meam, et eripe me, quia legem tuam non sum oblitus.

Vers. 2. 2. Judica judicium meum, et redime me; propter eloquium tuum vivifica me.

In hoc octonario rursum Propheta orationem fundit ad Deum, pro liberatione ab inimicis sive demonibus, sive hominibus, qui eum tentationibus suis ad prævaricationem legis pertrahere nitentur. « Vide, inquit, humilitatem meam, » id est, afflictionem et tribulationem meam, « et eripe me, quia legem tuam non sum oblitus, » id est, quamvis legem non perfecte custodiam, tamen non post tergum meum eam abieci, sed recorder et recogito eam, et custodire desidero;

ideo æquum est ut eripias me a tentantibus inimicis, et pericias in me, quod per gratiam tuam cepisti. « Judica igitur judicium meum, » id est, judica causam meam, « et redime me, » per judicariam sententiam tuam, de manu inimicorum meorum; « propter eloquium tuum vivifica me, » id est, propter promissionem tuam, sive propter legem quam constituisti de præmiis bonorum et supplicis malorum, vivifica me, vitam gratiæ augendo, et vitam gloriæ suo tempore largiendo.

3. LONGE A PECCATORIBUS SALUS, QUIA JUSTIFICATIONES TUAS NON EXQUISIERUNT.

Dixi : « Vivifica me, quia legem tuam non sum oblitus; » scio enim longe esse a peccatoribus salutem, quia « justificationes tuas non exquisierunt. » Nam imprimis demones, qui per antonomasiam *peccatores* dici possunt, longissime absunt a salute, quia nunquam ad eam perveniunt, quod legem Domini non exquisierint, sed eam potius superbiendo contempserint. Alii quoque peccatores tam longe a salute absunt, quam longe absunt a lege Domini exquirenda; neque enim frustra dictum est a Domino : « Si vis ad vitam ingredi, serva mandata, » *Math. xix.*

4. MISERICORDIE TUE MULTÆ, DOMINE : SECUNDUM JUDICIUM TUUM VIVIFICA ME.

Quamvis severissime punias eos a quibus longe fecisti salutem tuam, tamen multæ sunt etiam misericordiæ tuæ; ideo peto ut secundum judicium tuum, quo misericorditer judicas eos qui faciunt misericordiam et qui diligunt legem tuam, vivifices me.

5. MULTI QUI PERSEQUUNTUR ME, ET TRIBULANT ME; A TESTIMONIIS TUIS NON DECLINAVI.

Non sine causa postulo ut vivifices me, quia multi sunt hostes mei visibiles, et plures invisibiles, qui me mortificare contendunt : et tamen ego gratia tua adjutus « a testimoniis tuis, » hoc est, a præceptis tuis, quæ sunt quasi rectissima via, « non declinavi, » neque ad dexteram, neque ad sinistram.

6. VIDI PRÆVARICANTES, ET TABESCEBAM : QUIA ELOQUIA TUA NON CUSTODIERUNT.

Oscendit in hoc versiculo Propheta verum spiritum charitatis, quia non tam moleste ferebat persecutores ob propriam afflictionem, quam ob injuriam Dei : quod idem antea dixerat illis verbis : « Defectio tenuit me pro peccatoribus delinquentibus legem tuam; » et rursum : « Tabescere me fecit zelus meus, quia oblitus sum verba tua inimici mei. »

7. Vide quoniam mandata tua dilexi, Domine; in misericordia tua vivifica me.

Ego videns prævaricantes, tabescebam; æquum

est ut tu videns me diligentem mandata tua, misericorditer me vivifices.

Vers. 8. **8. PRINCIPUM VERBORUM TUORUM VERITAS, IN ÆTERNUM OMNIA IUDICIA JUSTITIÆ TUE.**

Duobus modis potest intelligi præsens versiculus. Uno modo, ut sensus sit: Verba tua procedunt a veritate, ut a suo principio, et quasi fonte; et ideo verissima sunt, et « in æternum manent iudicia justitiæ tuæ, » quæ sunt ut pios maneant præmium, et impios poena: ita exponit S. Augustinus. Altero modo, ut sit sensus: « Principium verborum tuorum, » quando videlicet cepisti loqui cum Adamo, et jubens sub poena mortis, ne tangeret lignum scientiæ boni et mali: « veritas fuit, » id est, verissimum fuit, et « iudicia justitiæ tuæ, » quibus peccata tunc punire cepisti, sempiterna sunt: ita exponit Euthymius.

Vers. 1. **Scm. 1. PRINCIPES PERSECUTI SUNT ME GRATIS, ET A VERBIS TUIS FORMIDAVIT COR MEUM.**

In hoc octonario demonstrat Propheta constantiam suam in custodienda lege Domini, et desiderium cavendi ab omni prevaricatione. « Principes, inquit, persecuti sunt me gratis, » id est, Saul rex sine ulla causa me persecutus est, reddens mala pro bonis, ut etiam postea fecit Isoseth filius Saulis, qui dnce Abner injuste mecum bella gessit, et tandem idem fecit filius meus Absalon, qui regnum sibi usurpare, meque de solio exturbare conatus est. « Et a verbis tuis formidavit cor meum, » id est, ego tamen tantis tentationibus non succubui, ut eis nocerem; sed timens mandata tua, semel atque iterum Sauli perperci, et mortem Isoseth ultus fui, et Absalonem dedevi, reddens bona pro malis. S. Ambrrosius et S. Augustinus hæc verba accommodant sanctis martyribus, qui persecutionem injustissimam passi ab imperatoribus infidelibus, plus timebant Deum, ut fidem conservarent, quam minas principum, ut fidem negarent.

2. LETABOR EGO SUPER ELOQUIA TUA, SICUT QUI INVENIT SPOLIA MULTA.

Non solum timui a verbis tuis, sed etiam dilexi verba tua, et ideo « letabor super eloquia tua, » cum dabitur occasio illa adimplendi, sicut letatur, qui peracto prelio invenit multa spolia hostium devictorum. Apertissima similitudo, tum quia David vir bellicosus erat, et assuetus preliis; tum quia in præceptis Dominicis observandis cum diabolo alacriter pugnandum est, et ex ea pugna, qui victor revertitur, invenit illustres coronas a Deo paratas omnibus hostium spoliis pretiosiores.

Vers. 3. **3. INIQUITATEM ODIO HABUI, ET ABOMINATUS SUM; LEGEM AUTEM TUAM DILEXI.**

Iturum repudi amorem suum erga legem divi-

nam, et odium erga iniquitatem: quod erat manifestum indicium amoris legislatoris; nam et Dominus in Evangelio dicit: « Si quis diligit me, sermonem meum servabit, » Joan. xiv; et ibidem: « Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me. » Felix qui Spiritu Sancto reddente testimonium spiritui ejus, dicitur potest: « Iniquitatem odio habui, et legem tuam dilexi. »

4. SEPTIES IN DIE LAUDEM DIXI TIBI, SUPER IUDICIA JUSTITIÆ TUE.

Et hoc est charitatis signum, sine intermissione Deum laudare, quod iudicia ejus justissima sint, et leges ipsius summam justitiam in se contineant. Quamvis per numerum septenarium intelligatur hoc loco frequentissima laus, quomodo intelligitur frequens lapsus, cum dicitur: « Septies in die cadit justus, » Prov. xxiv, tamen non sine causa ex hoc loco Ecclesia usum septem horarum Canonicarum instituisse videtur. Nam cum ad imitationem tam sancti regis vellet filios suos frequentissime Deum laudare, determinavit septenarium numerum, cui si addatur octava hora, de qua dictum est supra: « Media nocte surgebam ad confitendum tibi, » fiet ut tertia quaque hora Trinitas Deus a fidelibus laudetur, ut S. Cyprianus notavit in serm. 6, qui est de *Oratione Dominica*.

5. PAX MULTA DILIGENTIBUS LEGEM TUAM, ET NON EST ILLIS SCANDALUM.

Magna et verissima laus est dilectionis legis divinæ: nam qui diligit legem, diligit Deum legislatorem; qui autem diligit Deum, diligit omnia in Deo, ac per hoc nullum habet ex parte sua inimicum, sed cum omnibus ex parte sua pacem habet. Deinde: « Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, » ut dicit Apostolus Rom. viii. Nemo autem nocere potest ei, cui « omnia cooperantur in bonum; » quare qui diligit Deum, cum omnibus pacem habere debet; et ideo Apostolus ad Gal. v, dicit: « Caritas, gaudium, pax, » etc. Pari ratione non est scandalum « diligentibus legem » Domini, sed sine offensione currunt ad patriam: nam scandalum activum non cadit in eum qui diligit legem, cum scandalizare peccare sit, et peccare sit legem prevaricari. Scandalum autem passivum, vel est pusillorum, qui ex ignorantia existimant illicitum esse, quod licitum est, et offenduntur cum videt illa fieri, que ipsi arbitrantur illicita; vel est Phariseorum, qui ex propria malitia in peccatum partem interpretantur, quæ interpretanda erant in meliorem. At qui diligunt legem Domini, perfecti sunt in charitate; proinde nec pusilli, nec pharisei sunt, ac per hoc non est illis scandalum. Vide S. Thomam II II, *Quest. XLIII*, art. 5 et 6.

6. EXPECTABAM SALUTARE TUUM, DOMINE, ET MANDATA TUA DILEXI.

Usam septem horarum Canonicarum inde instituisse Ecclesia?

Scandalum in activum et passivum quid sit?

Induit personam perfectorum hoc loco Propheta, et ideo cum fiducia dicit: « Expectabam salutare tuum, » id est, salutem æternam, quæ a te est; et rationem reddit: « Et mandata tua dilexi, » id est, quia « mandata tua dilexi. » Quomodo dicit Apostolus II Tim. iv: « Cursum consummavi, fidem servavi, in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi in illa die justus iudex. »

Vers. 7. **7. CUSTODIVIT ANIMA MEA TESTIMONIA TUA, ET DILEXIT EA VEHEMENTER.**

In eadem perfecti persona loquitur, ac testatur se mandata servasse, quoniam ea vehementer amavit. « Vere enim amor, » ut scripsit S. Gregorius, « operatur magna, si est; si autem operari renuit, amor non est; » et Dominus in Evangelio Joan. xiv: « Qui non diligit me, sermones meos non servat; » et Apostolus ad Rom. xiii: « Dilectio malum non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio; » et ibidem: « Qui diligit, legem implevit. »

Vers. 8. **8. SERVAVI MANDATA TUA ET TESTIMONIA TUA, QUIA OMNES VIE MEÆ IN CONPECTU TUO.**

Iterum in persona perfectorum, se omnia mandata et testimonia servasse affirmat; sed ex alio motivo, quod proprium est perfectorum, videlicet, quia in omnibus actionibus suis cogitabat Deum esse presentem; id enim significat illud, *quia omnes vie meæ in conspectu tuo*, id est, quicquid agebam, in conspectu tuo agebam, sciens et cogitans te omnia conspiciere. Hæc enim cogitatio mirabilem vim habet ad moderandas actiones humanas: nam si conspectus principis terreni id efficit, ut subditi coram eo peccare non audeant, imo etiam desides et negligentes, vel timidi et parvi animi videri erubescant: quid faceret conspectus Principis celestis, atque omnipotentis, si ante oculos mentis perpetuo versaretur? Itinc Dominus Abrahamo dicebat: « Amula coram me, et esto perfectus, » Gen. xvii; et Abraham dicebat: « Dominus in cuius conspectu ambulo, » Gen. xxii; et Elias ac Eliseus dicebant: « Vivit Dominus, in cuius conspectu sto, » III Reg. xvii et IV Reg. iii.

Vers. 1. **1. THAU. 1. APPROPINQUET DEPRECATIO MEA IN CONPECTU TUO, DOMINE: JUXTA ELOQUIUM TUUM DA MIHI INTELLECTUM.**

In hoc ultimo octonario concluditur Psalmus oratione ad Deum pro gratia et salute sæpius petita; sciebat enim Propheta, quod postea in Evangelio Dominus admonuit, perseverantiam in oratione esse ad impetrandum longe utilissimam, Luc. xi. At igitur: « Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo, Domine, » id est, deprecatio mea, que suis meritis non confidit, elevetur et ascendat aspirante gratia tua, et appropinquet tibi, ita ut eam propius aspicere et admittere

digneris. Illud, *in conspectu tuo*, positum est pro *ad conspectum tuum*, sive *conspectui tuo*. Quid autem confineat *deprecatio*, explicatur in verbis sequentibus: « Juxta eloquium tuum da mihi intellectum, » id est, juxta promissum tuum, quod audi in *Psalm. xxxi*: « Intellectum tibi dabo, et instruum te, » da mihi intelligere mandata tua eo modo, quo intelligunt, qui ea opere adimplent, et qui adimplendo ad vitam perveniunt.

2. INTRET POSTULATIO MEA IN CONPECTU TUO, SECUNDUM ELOQUIUM TUUM ERIFE ME.

Repetit aliis verbis eandem petitionem; illud autem, *erife me*, significat finem cur petierit intellectum sibi dari; non finis illuminationis est liberatio a peccatis, juxta illud Evangelii « Cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos, » Joan. viii.

3. ERUCTABUNT LABIA MEA HYMNUM, CUM TŌ-CUERIS ME JUSTIFICATIONES TUAS.

Promittit gratiarum actionem, si obtinuerit gratiam tam sæpe imploretam. « Cum doceris me justificationes tuas, » ita ut gratia tua illuminante et juvante, perficiam mandata tua, tunc ex plenitudine lætitiæ interioris, et agnitionis magni hujus beneficii, « eructabunt labia mea hymnum laudis, » et gratiarum actionis: nam rictus ex repletionem oritur, et ex abundantia cordis os loquitur.

4. PRONUNTIABIT LINGUA MEA ELOQUIUM TUUM, QUIA OMNIA MANDATA TUA ÆQUITAS.

Non solum dicit se laudaturum Deum, sed etiam *doctrurum homines, ac demonstraturum* quanta sit æquitas mandatorum Dei. « Pronuntiabit, inquit, lingua mea eloquium tuum, » id est, loquetur hominibus præcepta tua, et docebo quod « omnia mandata tua æquitas sunt, » id est, æquissima sunt, ac prout æquum est ut ab omnibus diligentissime observentur. Nisi magis placeat hunc versiculum esse repetitionem versiculi superioris, ut sensus sit: Laudabit lingua mea eloquium tuum, id est, præcepta tua, quia æquissima sunt. Sed prior expositio est S. Augustini, et communior.

5. FIAT MANUS TUA, UT SALVET ME: QUONIAM MANDATA TUA ELEGI.

Pergit in oratione sua David, petens quod unice petendum est, æternam salutem quæ est finis mandatorum. « Fiat manus tua, ut salvet me, » id est, sit potentia et sapientia tua ad me salvandum. Sic enim ex hebreo verti posset, ex quo intelligimus, illud, *fiat*, positum esse pro *sit*, quomodo etiam in cap. I *Genes.*, ubi dicitur: *Fiat lux, fiat firmamentum, fiat luminaria*, semper in hebreo est verbum substantivum *sit*. Et quoniam potentiam et sapientiam Dei Christum esse docet Apostolus I Cor. i recte exponunt Patres: *Sit*